

SCENARIUSZ WARSZTATÓW DO KSIĄŻKI ZOFII STANECKIEJ *BASIA I WOLNOŚĆ*

„Do czego są nam potrzebne zasady i wolność”?

CZAS TRWANIA: 45 minut

CELE:

Po zajęciach dziecko:

- potrafi wyjaśnić znaczenie słów: *zasada* i *wolność*,
- dostrzega i rozumie różnicę pomiędzy zakazami/nakazami a zasadami;
- wyjaśnia konieczność istnienia i przestrzegania zasad w życiu człowieka,
- tworzy listę i potrafi wyjaśnić, na czym polegają podstawowe zasady obowiązujące między ludźmi,
- potrafi analizować i interpretować tekst,
- umie wyciągać wnioski na podstawie posiadanych informacji,
- potrafi pracować w grupie i wypowiadać się na forum publicznym.

METODY:

- praca pod kierunkiem (analiza tekstu),
- burza mózgów,
- praca w grupie,
- dyskusja,
- pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- książka Zofii Staneckiej „Basia i wolność”,
- pudełko (np. po butach),
- trzy kółka wycięte z kolorowego papieru: zielone, czerwone, pomarańczowe,
- Karta pracy dla każdego dziecka (załącznik do scenariusza).

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przed lekturą książki zaproponuj dzieciom zabawę pt. „Mówię, milczę, pytam”. W tym celu przygotuj pudełko i umieść w nim wycięte z papieru kółka w 3 kolorach: czerwonym, zielonym i pomarańczowym. Podaj zasady gry: poproś, aby dzieci usiadły w kręgu. Powiedz, że za chwilę będą grały w kolory. Wy tłumacz, że ich zadaniem będzie wylosowanie z pudełka jednej kartki. W zależności od tego, jakiego koloru kółko wyciągną, będą musiały wykonać określone zadanie: kółko czerwone oznacza milczenie i utratę kolejki, kółko zielone – odpowiedź na pytanie (Co robisz/jak spędzasz wolny czas w domu?), kółko pomarańczowe – zadawanie przez nauczyciela/nauczycielkę pytania osobie siedzącej po lewej stronie (pytania powinny dotyczyć zasad ustalonych przez rodziców dotyczących spędzania wolnego czasu i obowiązków dzieci). Zapytaj, czy wszyscy zrozumieli zasady zabawy.
2. Po zakończeniu zabawy porozmawiaj z dziećmi na jej temat. Zapytaj:
 - a) Do czego były potrzebne ustalone wcześniej zasady zabawy? Czy wszyscy wiedzieli, co mają robić?
 - b) Jak czuły się osoby, które wylosowały czerwone kółko i nie mogły nic powiedzieć?
 - c) Jakie zasady dotyczące spędzania wolnego czasu obowiązują w ich domach? Kto i w jakim celu je ustala? Czy łatwo jest je zaakceptować?

Ważne, aby dzieci zrozumiały, że ustalenie zasad jest potrzebne, aby każdy wiedział, co ma robić. Niezwykle istotne jest również ich przestrzeganie, choć nie zawsze jest to łatwe, ponieważ tak, jak w przypadku zabawy i zasad obowiązujących w ich domach, niektóre zasady uważamy za niesprawiedliwe (zasada milczenia po wylosowaniu czerwonego kółka, ograniczony czas zabawy, oglądania filmów czy gry na komputerze).

-
3. Poinformuj dzieci, że za chwilę poznają przygody Basi z książki Zofii Staneckiej *Basia i wolność*. Przeczytaj dzieciom pierwszy fragment książki (s. 2-3). W trakcie czytania zadawaj pytania pomocnicze sprawdzające stopień zrozumienia treści:

- Jaką propozycję złożył Tata po śniadaniu rodzinie?
- Dlaczego pomysł pójścia na wystawę nie spodobał się Basi? Co chciała robić?
- Co robiła Basia wieczorem, kiedy Mama, Tata i Janek grali w lotto?
- W jaki sposób Mama wytłumaczyła dziewczynce, że wspólne wyjście jest bardzo dobrym pomysłem na spędzenie wolnego czasu?
- Co przekonało Basię do wyjścia?

Przerwij czytanie i porozmawiaj z dziećmi na temat zachowania Basi. Odnieś się do ich doświadczeń. Zapytaj: Czy im również zdarza się nie zgadzać z tym, co mówią/planują rodzice? Co wtedy robią? Jak się zachowują?

-
4. Przed dalszą lekturą tekstu zapytaj dzieci: W jaki sposób dojeżdżają do przedszkola/szkoły? Czy wiedzą, czym są środki komunikacji miejskiej? W razie potrzeby wyjaśnij, że tak nazywa się pojazdy (autobusy, tramwaje), z których mogą korzystać wszyscy mieszkańcy miasta, którzy chcą dojechać do szkoły, przedszkola, pracy, sklepu itd.

Powrót do czytania tekstu (s. 4-5):

- Jakim środkiem komunikacji miejskiej Basia i jej rodzina pojechali na wystawę?
- Co Janek z Basią robili w autobusie? Jak się zachowywali? Czym w tym czasie zajmował się Tata?
- Dlaczego starszej pani nie spodobało się zachowanie Basi?
- O jakiej zasadzie dotyczącej zachowania w środkach komunikacji miejskiej powiedziała dziewczynce?

Przerwij czytanie i zapytaj: Jakich zasad należy przestrzegać, jadąc autobusem, tramwajem i pociągiem? Co można, a czego nie powinno się robić i dlaczego?

-
5. Odczytaj kolejny fragment książki (s. 6-7). Zadaj pytania:

- Jaką zabawę wymyślili Janek z Basią po wyjściu z autobusu? Na czym polegała?
- O jakiej zasadzie zachowania przypomniał siostrze Janek?
- Gdzie przed dotarciem na wystawę poszła rodzina?

-
6. Porozmawiaj z dziećmi o ich rodzinnych wyjściach. Zapytaj, czy byli kiedyś na wystawie? Co widzieli? Wróć do lektury tekstu (s. 8-9). Po przeczytaniu zapytaj:

- Gdzie po dotarciu na wystawę poszły mama i Basia?

- b) W jaki sposób dziewczynka weszła na wystawę?
 - c) Jak na zachowanie Basi zareagowali rodzice?
 - d) Co miał na myśli Janek, mówiąc: „Nic, tylko nakazy i zakazy”?
 - e) W jaki sposób Tata wytłumaczył dzieciom różnicę między zakazami i zasadami?
 - f) Dlaczego powinniśmy przestrzegać zasad?
-

7. Powróć do tekstu (s. 10-13):

- a) Co Basia kupiłaby (gdyby miała taką możliwość) za monetę z gabloty?
 - b) O czym rozmawiała z Tatą przy gablocie z królewską koroną? Czego zazdrościła swojej koleżance Zuzi i królowi?
 - c) Dlaczego nawet królowie nie mogli robić tego, co im się podobało? O kogo i dlaczego musieli się troszczyć?
 - d) Co zrobiłaby Basia, gdyby była królem?
 - e) Dlaczego jej pomysł rozdawania codziennie dzieciom torebki żelków nie był dobry?
-

8. Zanim wrócisz do kolejnego fragmentu tekstu, porozmawiaj z dziećmi o tym, jak rozumieją słowo wolność? Co to znaczy – być wolnym? Czy zawsze i wszędzie możemy robić to, na co mamy ochotę?

9. Odczytaj kolejny fragment książki (s. 16-17) i przeprowadź rozmowę na jego temat:

- a) Dlaczego powinniśmy być odpowiedzialni za to, co robimy? Co powiedział na ten temat Tata Basi?
 - b) Czy ustalanie, istnienie i przestrzeganie zasad ogranicza/zabiera nam wolność?
-

10. Zaproponuj dzieciom zabawę. Na podłodze połóż 4 kartki z ilustracjami przedstawiającymi np. lody, coca-colę, czekoladę i jabłko (lub inne smakołyki, które lubią dzieci). Poproś, aby wybrały jeden rysunek przedstawiający to, co lubią najbardziej i stanęły obok niego. Podsumuj ćwiczenie: zwróć uwagę na to, że przy jednych rysunkach stanęło więcej, przy innych mniej osób. Ważne, aby dzieci zrozumiały, że każdy z nas lubi co innego i ma do tego prawo.

11. Usadź dzieci na dywanie w kręgu. Poproś, aby zamknęły oczy i wyobraziły sobie świat bez różnic, w którym wszyscy są jednakowi, wszyscy mówią tym samym językiem, mają ten sam kolor oczu i włosów, chodzą w identycznych ubraniach. Wszystko jest identyczne: rzeczy, zwierzęta, nawet rośliny. Zadaj dzieciom pytania: Czy chcielibyście żyć w takim świecie? Jak poznalibyście mamę, tatę, innych członków rodziny, koleżanki/ kolegów? Czy w takim świecie czulibyście się dobrze? Ponownie poproś dzieci o zamknięcie oczu i wyobrażenie sobie świata, który nas otacza, w którym spotykają ludzi różniących się od siebie wyglądem, charakterem, rzeczy mają rozmaite kształty, kolory, zapachy i smaki, zwierzęta i rośliny też są różne. Zapytaj dzieci, który świat im się bardziej podoba i dlaczego; w którym świecie chciałyby żyć? Czy to dobrze, że ludzie różnią się od siebie? Podkreśl, że mimo różnic wszyscy ludzie mają prawo do wolności oraz obowiązek przestrzegania zasad.

12. Przejdź do dalszej lektury tekstu – odczytaj kolejny fragment (s. 19-23). Poproś dzieci, aby po jego wysłuchaniu odpowiedziały na pytania:

- a) Czego dowiedziały się o wolności, oglądając mapę?
- b) Czy Polska zawsze była wolnym krajem?
- c) Czy kiedy Polskę rządziły inne państwa, przestrzegaly zasad i prawa Polaków do wolności?
- d) Gdzie poszli Mama, Tata, Basia, Janek i Franek po zwiedzeniu wystawy?
- e) Co Tata i Basia zrobili po zjedzeniu naleśników? Dlaczego mama nie zareagowała na ich zachowanie?
- f) Czego o zasadach i wolności dowiedziała się Basia w czasie zwiedzania wystawy?
- g) O czym (po powrocie do domu) rozmawiała Basia z Miśkiem Zdziśkiem?

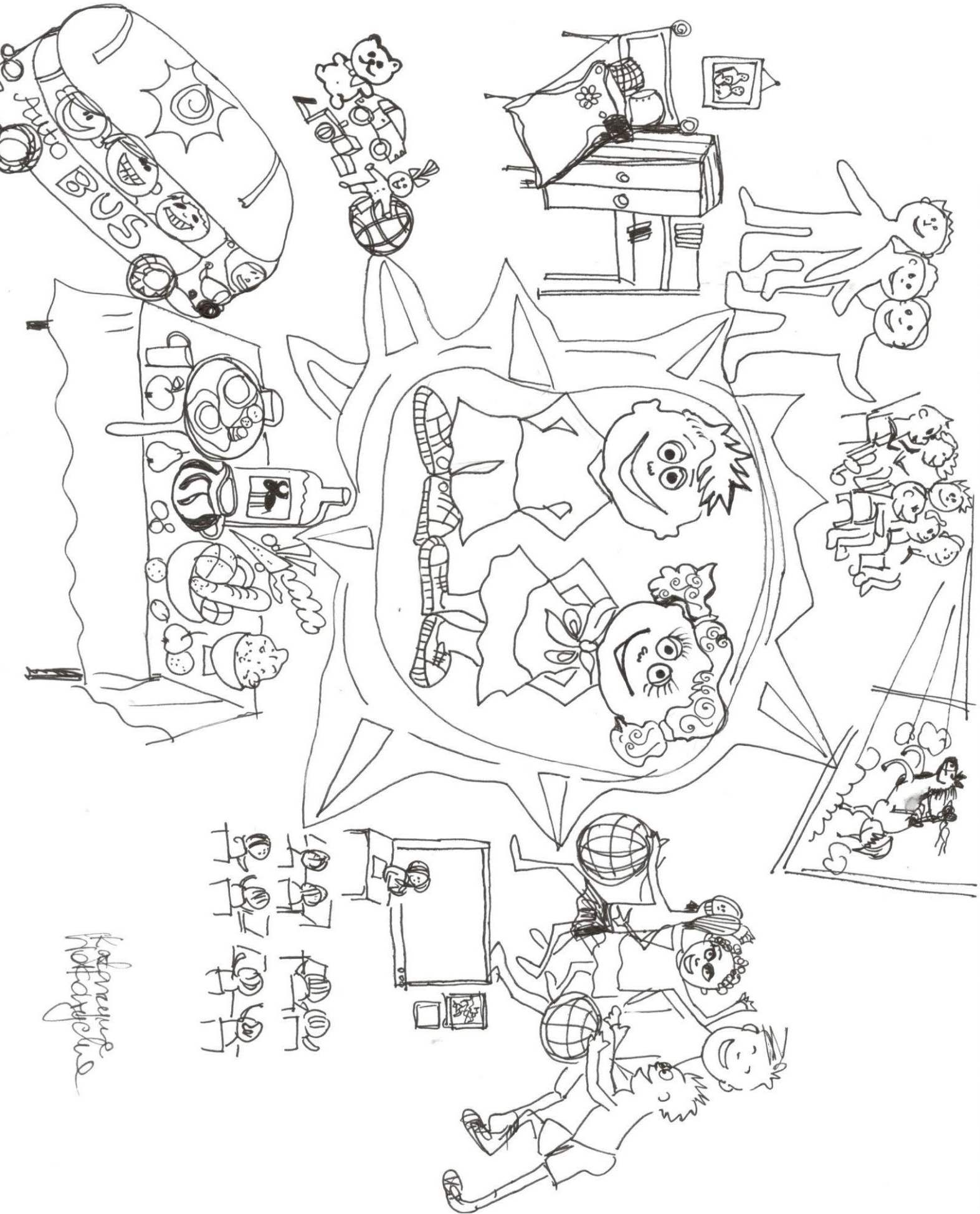
Ważne, aby pokierować rozmową z dziećmi w taki sposób, aby samodzielnie wyciągnęły następujące wnioski:

- wolność jest podstawową wartością zapewniającą wszystkim ludziom poczucie bezpieczeństwa,
- korzystanie z wolności niesie za sobą konieczność przestrzegania ustalonych zasad,
- o zasadach można rozmawiać i dyskutować,
- zasady można ustalać, ale trzeba to robić w taki sposób, aby nikogo nie zranić,
- zasady porządkują świat, w którym żyjemy; gdyby ich nie było lub gdybyśmy ich nie przestrzegali, w naszym życiu panowałby wielki nieporządek; nikt by nie wiedział, co i kiedy ma robić/jak postępować.

13. Podsumowanie: wręcz każdemu dziecku kartę pracy. Poproś, aby uważnie przyjrzały się znajdującym się na niej ilustracjom i opowiedziały, co przedstawiają. Wytłumacz, że za chwilę wspólnie będziecie podawać przykłady zasad, których powinniśmy przestrzegać w odniesieniu do ludzi, w określonych miejscach i sytuacjach. Przejdź do ilustracji – zapytaj: Jakich zasad powinniśmy przestrzegać:

- a) w stosunku do innych ludzi,
- b) przebywając w przedszkolu/szkole,
- c) bawiąc się/przebywając w swoim pokoju,
- d) jedząc posiłek z rodziną,
- e) bawiąc się na placu zabaw,
- f) oglądając film w kinie,
- g) jadąc autobusem/tramwajem,
- h) bawiąc się z koleżanką/kolegą?

Na zakończenie zajęć zapytaj: Dlaczego przestrzeganie zasad i wolność są tak ważne w naszym życiu niezależnie od tego, ile mamy lat? Podziękuj dzieciom za aktywną pracę na zajęciach i poproś o pokolorowanie rysunków.

Koloryzacja
Kart pracy